POLITICI EDUCAŢIONALE ÎN FORMAREA COMPETENŢEI ANTREPRENORIALE LA ELEVII DIN ÎNVĂŢĂMÂNTUL PROFESIONAL–TEHNIC

CZU: 377.1.025

Olga NOVOJEN

Şcoala doctorală Ştiinţe Sociale şi ale Educaţiei,
Universitatea de Stat din Moldova

EDUCATIONAL POLICIES IN THE FORMATION OF ENTREPRENEURIAL COMPETENCE IN VOCATIONAL-TECHNICAL EDUCATION

This article reflects the role of educational policies in the formation of entrepreneurial competence in students, in technical-vocational education. Thus, the main purpose is the analysis of educational policy documents related to entrepreneurial competence at international and national level and the promotion, in this context, of effective educational methodologies in the instructional process of forming the entrepreneurial competence in technical-vocational education.

Keywords: *entrepreneurial competence, technical-vocational education, educational policies.*

În cadrul societăţii actuale, formarea şi dezvoltarea de cunoştinţe, abilităţi şi aptitudini antreprenoriale reprezintă un imperativ ajustat la contextul socioeconomic. În acest context apare termenul „**competenţă antrenorială”.**

Pentru prima dată în termeni de politică educaţională competenţa antreprenorială a fost descrisă în Strategia de la Lisabona 2000 în categoria abilităţilor noi şi fundamentale necesare pentru învăţarea pe parcursul întregii vieţi. Condiţia este ca competenţa antreprenorială să fie formată împreună cu competenţele digitale, cunoaşterea limbilor străine, cultura tehnologică, de antreprenoriat şi cu abilităţile sociale [1, p.23].

Potrivit studiului lui Torres-Coronas şi Vidal-Blasco [1, p.109], competenţa antreprenorială reprezintă competenţa necesară fiecărui antreprenor.

Persoana care posedă competenţă antreprenorială trebuie să demonstreze abilităţi sociale, manageriale şi de comunicare în reţea. În politicile globale ideea formării competenţei antreprenoriale este promovată de UNESCO. Centrul „UNESCO-UNEVOC” oferă programe de înaltă calitate pentru învăţarea de-a lungul vieţii [2].

În politicile europene, competenţa antreprenorială se încadrează în Raportul Comisiei Europene din 2002: „*Competenţele antreprenoriale în acest sens au o compo-*

nentă pasivă şi una activă: tendința individului de a introduce schimbări, precum şi abilitatea de a accepta şi a susține inovația condiționată de factori exteriori, acceptarea schimbării, asumarea răspunderii pentru acțiunile proprii pozitive sau negative, ducerea la bun sfârşit a ceea ce a fost început, stabilirea obiectivelor şi realizarea lor şi motivarea pentru a reuşi aprecierea exprimării creative a ideilor, gândurilor, sentimentelor şi opiniilor manifestate printr-o varietate de mijloace de comunicare, incluzând muzica, literatura, artele şi sportul" [3].

Conform documentelor de politici ale Uniunii Europene (UE), calificările vocaționale acreditate trebuie să corespundă Cadrului European EQF axat pe *rezultatele învățării*, prioritar pe cunoştințele şi abilitățile reale ale persoanei. Astfel, fiecare țară poate implementa propriile Standarde de Calificare Ocupațională care definesc clar ce sunt **rezultatele învățării**. Prin termenul „rezultatele învățării" este definită suma cunoştințelor, abilităților aplicate practic cu autonomie şi responsabilitate [4].

Standardul EQF include opt niveluri de formare a competențelor profesionale, toate fiind fundamentate de competențele-cheie şi focusate pe *rezultatele învățării*, care exprimă „ceea ce elevii ştiu, înțeleg şi sunt capabili să facă la sfârşitul unui proces de învățare" [EQF]. În abordările recente formarea competenței antreprenoriale este una dintre acțiunile de bază.

Elaborarea unui cadru de referință cu descriptori ai **rezultatelor învățării** este una dintre măsurile identificate de Comisia Europeană pentru a sprijini promovarea competenței de antreprenoriat în întreaga lume a educației şi a muncii. Originea acestei idei o constituie Cadrul European al Competențelor-cheie 2008, conform căruia *competența antreprenorială este una dintre cele 8 competențe-cheie* [2, p.25].

Competența antreprenorială este definită prin sintagma „simțul inițiativei şi al antreprenoriatului". În versiunea nouă, simțul inițiativei şi al antreprenoriatului reprezintă capacitatea individului uman de a transforma ideile în acțiune, astfel încât ideile să genereze valori sociale. Competența antreprenorială este o competență transversală, necesară pentru fiecare cetățean pentru dezvoltare personală, cetățenie activă, incluziune socială şi angajare în societatea cunoaşterii.

În acest context, formarea competenței antreprenoriale în **învățământul profesional-tehnic** constituie o necesitate.

Elevii de astăzi încadrați în învățământul profesional - tehnic vor deveni specialiştii zilei de mâine. Competențele acestor specialişti nu pot fi formate pentru activitate pe piața internă. Cât mai mulți calificați în Europa înseamnă o şcoală recunoscută internațional. Programele de educație profesional-tehnică trebuie să includă specialități şi competențe internațional recunoscute. Cu alte cuvinte, elevul din învățământul profesional-tehnic trebuie să fie astfel format încât să se poată încadra în piața muncii.

Statele membre ale Uniunii Europene şi Comisia Europeană acordă o atenție sporită studiului factorilor externi şi impactului acestora asupra calității învățării. În calitate de factori externi sunt considerați: creşterea exponențială a cunoştințelor, globali-

zarea, schimbările tehnologice şi impactul evoluțiilor demografice asupra calificărilor profesionale. Din aceste considerente politicile europene se schimbă în dependență de impactul factorilor externi asupra sistemului educațional.

Un prim exemplu este constituirea cadrului european pentru asigurarea calității în educație şi formare profesională, elaborat de Rețeaua Europeană pentru Asigurarea Calității în Educație şi Formare Profesională (EQAVET). Un alt exemplu este Cadrul European al Calificărilor (EQF), care are drept scop promovarea mobilității lucrătorilor între țări şi facilitarea învățării pe parcursul întregii vieți.

Conform standardului EQF, rezultatele învățării pot fi identificate la 8 niveluri. Pentru fiecare nivel este determinat ce trebuie să cunoască elevul şi care abilități urmează să-şi formeze pentru aplicarea practică a cunoştințelor cu responsabilitate şi autonomie.

Învățământul profesional-tehnic corespunde *nivelului 3.* La acest nivel este important ca la finalizarea şcolii profesional-tehnice elevii să demonstreze cunoaşterea faptelor, principiilor, proceselor şi conceptelor generale din domeniul studiat. La nivel de abilități elevii trebuie să posede o serie de abilități cognitive şi practice necesare pentru realizarea sarcinilor şi rezolvarea problemelor prin selectarea şi aplicarea metodelor, instrumentelor, materialelor şi informațiilor de bază. Pentru aceste activități elevii trebuie să-şi asume responsabilitatea finalizării sarcinilor de muncă sau de studiu şi să-şi adapteze comportamentul la circumstanțele de rezolvare a problemelor.

În acest context, rezultatele învățării sunt constituite din *cunoştințe teoretice* şi *cunoştințe faptice*, *abilități cognitive* şi *abilități practice,* precum şi din abilitatea elevului de a aplica cunoştințele şi abilitățile cu responsabilitate şi autonomie. Astfel, cunoştințele teoretice sunt adevăruri absolute care nu se schimbă în timp şi care nu necesită argumentare. Spre deosebire de cunoştințele teoretice, cunoştințele faptice se referă la fapte, evenimente, situații care se schimbă în dependență de timp sau spațiu şi care pot fi discutate pentru a fi înțelese din perspectiva celui care învață. Abilitățile sunt descrise ca *cognitive* dacă implică gândirea logică, intuiția şi creativitatea şi ca *abilități practice* dacă implică dexteritatea manuală şi utilizarea metodelor, materialelor, utilitarelor şi instrumentelor.

Demersul pedagogic al obținerii rezultatelor învățării derivă din complexitatea şi interdependența elementelor constituente ale conceptului studiat. Studiul sferei noțiunii „rezultatele învățării" poate fi argumentat prin tehnica cercurilor Euler (Fig. 1).

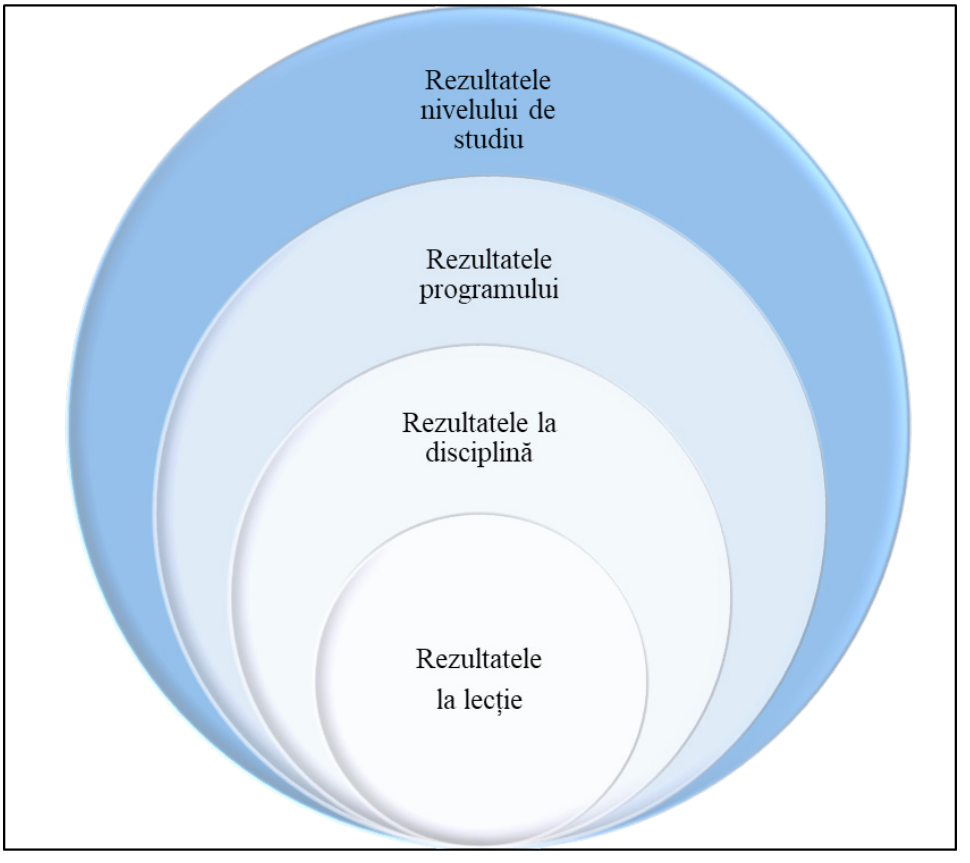

Fig.1. Complexitatea conceptului „Rezultatele învățării”.

Analizând această diagramă putem deduce că rezultatele învățării la etapa învățământului profesional-tehnic sunt determinate de rezultatele obținute la lecție, rezultatele obținute la disciplină, rezultatele obținute în cadrul programului de studiu, dar şi de interconexiunea acestora.

În acest context, cadrele didactice din învățământul profesional-tehnic trebuie să dețină o metodologie de formare a competenței antreprenoriale la elevi.

Metodologia de formare a competenței antreprenoriale nu este atât de simplă, din considerentul că competența depinde de:

- calitățile şi trăsăturile individuale ale fiecărei persoane;
- aptitudinile şi abilitățile dobândite de a face ceva bine în anumite domenii de activitate;
- cunoştințele şi experiența, inclusiv faptele şi informațiile care au fost învățate prin instruire, practică şi observare; înțelegerea teoretică sau practică a subiectului [3, p.273].

Pornind de la această idee, e necesar ca profesorii să proiecteze şi să creeze un mediu competitiv centrat pe elevi în care aceştia să-şi dezvolte treptat creativitatea şi deprinderile personale [4, p.36].

Formarea competenței antreprenoriale la elevii din învățământul profesional-tehnic a devenit imperativ la nivel de politici educaționale în Republica Moldova.

Astfel, educația antreprenorială apare cu statut de disciplină obligatorie în planul-cadru al învățământului profesional-tehnic [5]. Acest deziderat a generat crearea unui set de documente de politici educaționale, şi anume – a documentelor de tip proiectiv: curriculum la disciplina Bazele antreprenoriatului şi a celor de tip metodologic; manuale şi ghiduri care contribuie la formarea activă a mentalității sănătoase şi stabile a elevilor şi la modelarea personalității, astfel încât elevii să învețe să stabilească şi să mențină relații interpersonale armonioase, să ştie să gestioneze propria rețea de relații interpersonale, îmbunătățind astfel beneficiile antreprenoriale.

Referințe:

1. TORRES-CORONAS, T.&, VIDAL-BLASCO, M. In: Wang, V. (Ed): *Handbook of Research on Learning Outcomes and Opportunities in the Digital Age*. IGI Global, 2016.
2. UNESCO. *Strategy for Technical and Vocational Education and Training* (TVET) 2016-2021. Disponibil: http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002452/245239e.pdf. [Accesat: 05.04.2021]
3. BAXAN, I. Formarea competențelor antreprenoriale din perspectiva asigurării calității educației. În: *Studia Universitatis Moldavie*. Disponibil: http://studiamsu.eu/wp-content/uploads/23.- p.114-118.pdf [Accesat: 15.03.2021].
4. *Accredited Qualifications* Disponibil: https://www.accreditedqualifications.org.uk/european-qualifications-framework-eqf.html [Accesat: 10.03.2021].
5. Planul-Cadru pentru programele de studii de învățământ profesional-tehnic secundar Disponibil:https://mecc.gov.md/sites/default/files/ordinul_488_din_07.05.2019.pdf [Accesat: 11.09.2020].